Грузинская Москва

к 870-летию основания Москвы

The Georgians settled down in Moscow in the middle of 17 century, after the members of the Bagrationi royal family had made their home in Moscow. Thereafter, the so called "Gruzinskaya Sloboda" (The Georgian Quarter), or "Gruzini" (the Georgians) appeared on Presnia in Moscow. . The Georgians' life is evidenced by the historical monuments and the modern Moscow placenames. Two Moscow temples are safekeeping the shrines of Georgian noble families. The liturgy in the Church of St. George in Moscow is fulfilled in two languages: Georgian and Russian. The Georgian nobleness intermarried with the Russian aristocracy. The Georgians made a great contribution to the Russian culture and science. More than 300 Georgian generals became eminent for their valor in the Russian Army. Nowadays the representatives of a big Georgian diaspora actively participate in the cultural, scientific and social life of Moscow.

Руководитель проекта ***НИКОЛАЙ СВЕНТИЦКИЙ***

Редакторы-составители
Владимир Головин
Александр Сватиков

Фото ***Серги Шавгулашвили, Элене Гвимрадзе***
Дизайн, компьютерная верстка ***Давид Элбакидзе-Мачавариани***
Перевод ***Фати Давитулиани***
Над изданием работали ***Елена Галашевская, Алена Деняга, Марина Мамацашвили***

ТБИЛИСИ, 2017

© «*Русский клуб*»
www.russianclub.ge
www.rcmagazine.ge
rusculture@mail.ru

Грузинская Москва

к 870-летию основания Москвы

Арчил II

Арчил II (1647-1713), царь Имеретии и Кахетии, поэт-лирик, в 1699 году окончательно эмигрировал в Россию. Стал одним из основателей грузинской колонии в подмосковном селе Всехсвятском. Открыл первую грузинскую типографию в России.

Вахушти Багратиони (1696-1757). Сын Вахтанга VI, царя Картли, выдающийся историк, географ и картограф. С 1724 года жил на Пресне.

Вахушти Багратиони

ქართლის და იმერეთის მეფე არჩილ II (1647-1713), პოეტი-ლირიკოსი. 1699 წელს სამუდამოდ გადასახლდა რუსეთში, მოსკოვის სიახლოვეს სოფელ ვსეხსვიატსკოეში. ქართველ მოღვაწეთა დახმარებით დააარსა პირველი ქართული სტამბა რუსეთში.

ვახუშტი ბაგრატიონი (1696-1757) გამოჩენილი ქართველი ისტორიკოსი, გეოგრაფი და კარტოგრაფი, ქართლის მეფის ვახტანგ VI-ის ვაჟი. 1724 წლიდან ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა მოსკოვში.

Донской монастырь был основан в конце XVII века и вскоре стал центром русско-грузинских связей, который значительными вкладами поддерживали грузинские князья. Щедро жертвовал и царь Имеретии и Кахетии Арчил II, который покоится в некрополе монастыря. Там же похоронены 28 представителей царского рода Багратиони и грузинских князей.

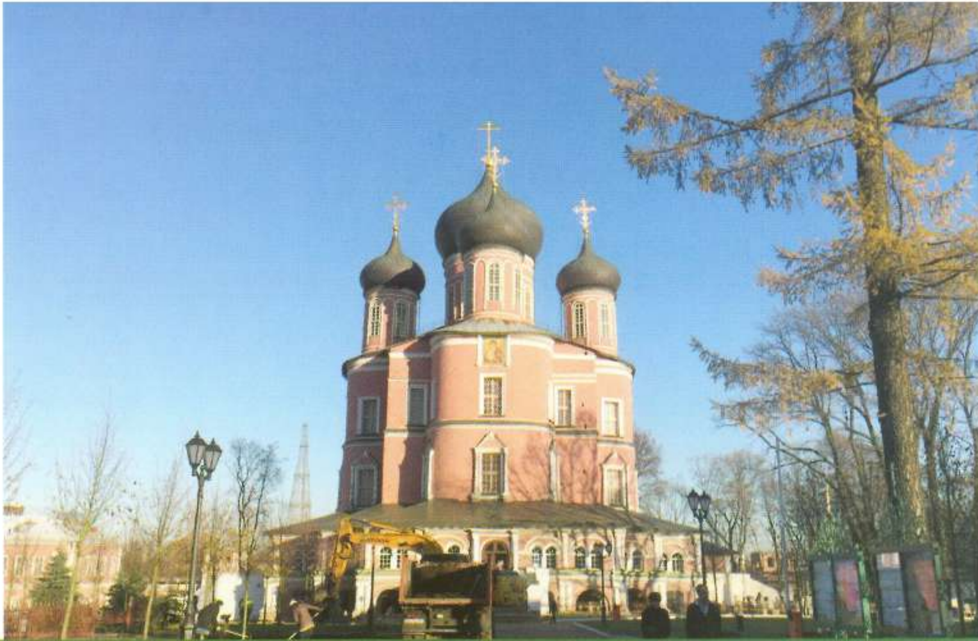

"Грузинская Москва"

Донской монастырь

მოსკოვის დონის მონასტერი დაარსდა XVII საუკუნის ბოლოს და მალევე გახდა რუსულ-ქართულ ურთიერთობათა კერა. ქართველ დიდებულებს მნიშვნელოვანი წვლილი შეჰქონდათ მის განვითარებაში. მონასტერში უხვი შესაწირავი შეჰქონდა იმერეთისა და კახეთის მეფეს არჩილ II, სადაც განისვენებს თავად ქართველთა სამეფო დინასტიის - ბაგრატოვანთა და დიდებულთა 28 წარმომადგენელთან ერთად.

На Большой Грузинской улице находится Храм Святого Великомученика Георгия Победоносца в Грузинах – единственная грузинская церковь и духовный центр грузинской диаспоры в Москве. Он построен в Грузинской слободе в 1750 году сыном царя Вахтанга VI – Георгием и освящен грузинским архиереем Иосифом Самебели. Богослужение ведется на грузинском и русском языках.

"Грузинская Москва"

Церковь Св. Георгия Победоносца в Грузинах

წმინდა გიორგის სახელობის ქართული ტაძარი ბოლშაია გრუზინსკაიას ქუჩაზე მდებარეობს. ის ერთადერთი ქართული ტაძარი და ქართული დიასპორის სასულიერო კერაა მოსკოვში. აგებულია 1750 წელს ქართველთა მეფე ვახტანგ VI-ის ვაჟის, გიორგის მიერ და აკურთხა ქართველმა ეპისკოპოსმა იოსებ სამებელმა. ღვთისმსახურება მიმდინარეობს ქართულ და რუსულ ენებზე

Храм Всех Святых во Всехсвятском на Соколе построен в 1736 году имеретинской царевной Дарьей Арчиловной на месте более древнего монастыря. Вплоть до начала XX века в нем проводились как русские, так и грузинские церковные обряды. У храма на грузинском кладбище хоронили многих представителей грузинских княжеских родов. Сохранилась могила князя Ивана Багратиона, отца полководца Петра Багратиона.

Церковь Всех Святых на Соколе

ყოვლადწმინდის სახელობის ტაძარი მოსკოვის სოკოლის რაიონში აგებულია 1736 წელს იმერეთის დედოფლის დარეჯან არჩილის ასულის მიერ, უძველესი მონასტრის ადგილზე. XX საუკუნის დასაწყისამდე ტაძარში საეკლესიო ღვთისმსახურება სრულდებოდა რუსულ და ქართულ ენებზე. ტაძრის ქართულ სასაფლაოზე დაკრძალულია ქართველ დიდებულთა ბევრი წარმომადგენელი. შემონახულია თავადიშვილ ივანე ბაგრატიონის, გენერალ პეტრე ბაგრატიონის მამის სამარხი.

"Грузинская Москва"

Католикос-Патриарх Всея Грузии, архиепископ Мцхета-Тбилиси, митрополит Пицунды и Цхум-Абхазети, Святейший и Блаженнейший Илиа II на встрече в Москве с Патриархом Московским и Всея Руси Кириллом.

სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი, მცხეთა-თბილისის მთავარეპისკოპოსი, ბიჭვინთისა და ცხუმ-აფხაზეთის მიტროპოლიტი, უწმინდესი და უნეტარესი ილია II -ის შეხვედრა მოსკოვისა და სრულიად რუსეთის პატრიარქ კირილესთან ერთად.

На территории Московского зоопарка стоит деревянный дом, в котором находится служба безопасности зоопарка. А в XVIII веке это был дом сына царя Вахтанга VI, выдающегося грузинского историка, географа и картографа Вахушти Багратиони, автора знаменитого историко-географического труда «Описание Картлийского царства». Он жил в Москве с 1724 года.

Дом Вахушти Багратиони

მოსკოვის ზოოპარკის ტერიტორიაზე დგას ხის სახლი, რომელშიც ამჟამად მდებარეობს ზოოპარკის უსაფრთხოების სამსახური. XVIII საუკუნეში ეს სახლი გახლდათ ქართლის მეფის ვახტანგ VI-ის ვაჟის - ცნობილი ქართველი ისტორიკოსის, გეოგრაფის და კარტოგრაფის, სამეცნიერო თხზულების „აღწერა სამეფოსა საქართველოსა“ ავტორის, ვახუშტი ბაგრატიონის სახლი. მოსკოვში იგი ცხოვრობდა 1724 წლიდან.

Памятник Шота Руставели в Георгиевском сквере на Большой Грузинской улице. Установлен в 1966 году, когда отмечалось 800-летие со дня рождения великого грузинского поэта. Скульптор – народный художник СССР, лауреат Государственной премии СССР Мераб Бердзенишвили. Архитектор – народный архитектор СССР Иосиф Ловейко.

შოთა რუსთაველის ძეგლი გეორგიევსკის სკვერში ბოლშაია გრუზინსკაიას ქუჩაზე აღიმართა 1966 წელს, დიდი ქართველი პოეტის დაბადებიდან 800 წლისთავთან დაკავშირებით. ძეგლის ავტორია საბჭოთა კავშირის სახალხო მხატვარი და სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, მოქანდაკე მერაბ ბერძენიშვილი; არქიტექტორი – საბჭოთა კავშირის სახალხო არქიტექტორი იოსებ ლოვეიკო.

На Грузинской площади расположен Георгиевский сквер, разбитый в 1898 году в честь российско-грузинской дружбы. В нем установлен памятник Шота Руставели. Название площади связано с местностью «Грузины», упоминающейся с 1714 года.

გეორგიევსკის სკვერი მოსკოვში ქართულ მოედანზე რუსეთ-საქართველოს მეგობრობის ნიშნად გაიხსნა 1898 წელს. სკვერის სახელწოდება დაკავშირებულია ადგილმდებარეობასთან, რომელიც 1714 წლიდან მოიხსენიება როგორც „გრუზინი". სკვერში აღმართულია შოთა რუსთაველის ქანდაკება.

Памятник полководцу Петру Багратиону на Кутузовском проспекте открыт в 1999 году. Авторы: скульптор – народный художник СССР, лауреат Государственной премии СССР, академик Мераб Мерабишвили, архитектор – заслуженный архитектор РСФСР, лауреат Государственных премий Борис Тхор.

Памятник Петру Багратиону

გენერალ პეტრე ბაგრატიონის ძეგლი კუტუზოვის პროსპექტზე აღიმართა 1999 წელს. ძეგლის ავტორია მოქანდაკე და აკადემიკოსი მერაბ მერაბიშვილი; არქიტექტორი – რუსეთის დამსახურებული არქიტექტორი, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი ბორის ტხორი.

Скульптурная композиция «В борьбе против фашизма мы были вместе!» установлена в Парке Победы на Поклонной горе в 2010 году. На постаменте – М. Кантария и М. Егоров со знаменем Победы. Авторский коллектив – заслуженный художник России Салават Щербаков, народный художник России Андрей Ковальчук и архитектор Василий Перфильев.

Монумент «В борьбе против фашизма мы были вместе!»

სკულპტურული კომპოზიცია „ერთად ვიბრძოდით ფაშიზმის წინააღმდეგ“ აღმართულია გამარჯვების პარკში პოკლონაიას მთაზე 2010 წლიდან; იგი გამოსახავს მელიტონ ქანთარიასა და მიხეილ ეგოროვს რეიხსტაგზე აღმართულ გამარჯვების დროშასთან ერთად. ავტორთა ჯგუფი – რუსეთის დამსახურებული მხატვარი სალავატ შჩერბაკოვი, რუსეთის სახალხო მხატვარი ანდრეი კოვალჩუკი და არქიტექტორი ვასილ პერფილიევი.

Мост «Багратион» – двухуровневый пешеходный мост через реку Москва в составе комплекса Москва-Сити, названный в честь полководца Петра Багратиона. Соединяет Краснопресненскую набережную с набережной Тараса Шевченко. Открыт в 1997 году к 850-летию Москвы. Проект заслуженного архитектора РСФСР, лауреата Государственных премий Бориса Тхора и конструктора Владимира Трауша.

Мост "Багратион"

მოსკოვი-სითის კომპლექსის შემადგენლობაში არსებული ორდონიანი საფეხმავლო ხიდი „ბაგრატიონი“ მდინარე მოსკოვზე. აერთიანებს კრასნოპრესნენსკაიას სანაპიროს ტარას შევჩენკოს სახელობის სანაპიროსთან. გაიხსნა 1997 წელს ქალაქ მოსკოვის დაარსების 850 წელთან დაკავშირებით. პროექტის ავტორი – რუსეთის დამსახურებული არქიტექტორი, სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი ბორის ტხორი, კონსტრუქტორი ვლადიმერ ტრაუში.

Сандуны – старейшие в Москве Сандуновские бани, основанные в 1808 году предпринимателем и актером Силованом Зандукели (Силой Сандуновым). Его семья переселилась в Россию вместе со свитой царя Вахтанга VI. Он был любимцем театральной публики Санкт-Петербурга и Москвы с 1776 года. Оставил сцену в 1810-м году.

სანდუნები – მოსკოვის უძველესი სანდუნოვის აბანოები დაფუძნებულია 1808 წელს ქართველი მეწარმის და მსახიობის სილოვან ზანდუკელის (სილა სანდუნოვი) მიერ. მისი ოჯახი გადავიდა საცხოვრებლად მოსკოვში საქართველოს მეფე ვახტანგ VI-ის ამალასთან ერთად. 1776 წლიდან იგი გახლდათ მოსკოვის და სანქტ-პეტერბურგის თეატრალური საზოგადოების საყვარელი მსახიობი. 1810 წელს მან დატოვა სცენა.

Георгиевское подворье находится близ Храма Святого Великомученика Георгия Победоносца в Грузинах, на территории, где с XVIII века находилась Грузинская слобода. Здесь ежедневно пекут грузинский хлеб и готовят блюда грузинской кухни.

გეორგიევსკის პოდვორიე მდებარეობს მოსკოვის წმინდა გიორგის სახელობის ქართული ტაძრის მიმდებარე ტერიტორიაზე, სადაც XVIII საუკუნიდან არსებობდა ქართული სლობოდა. აქ ყოველდღიურად ცხვება ქართული პური და მზადდება ქართული სამზარეულოს კერძები.

Название Малой Грузинской,
как и Большой Грузинской улиц,
связано с местностью «Грузины»,
упоминающейся с 1714 года. Эта улица
находится в Пресненском районе
Центрального административного
округа Москвы. Расположена между
улицей Красная Пресня и улицей
Пресненский Вал.

"Грузинская Москва"

Малая Грузинская улица

სახელწოდება მალაია გრუზინსკაია, ისევე როგორც ბოლშაია გრუზინსკაია, დაკავშირებულია ადგილმდებარეობასთან „გრუზინი", რომელიც მოიხსენიება 1714 წლიდან. მალაია გრუზინსკაის ქუჩა მდებარეობს მოსკოვის ცენტრალური ადმინისტრაციული ოლქის პრესნენსკის რაიონში, კრასნაია პრესნიას და პრესნენსკის ვალის ქუჩებს შორის.

Улица Грузинский Вал находится в Пресненском и Тверском районах Москвы, между Малой Грузинской улицей и площадью Тверская Застава. Является продолжением Пресненского Вала от Малой Грузинской. До 1922 года называлась Грузинский Камер-Коллежский Вал.

ქუჩა გრუზინსკი ვალ მდებარობს მოსკოვის პრესნენსკის და ტვერსკოის რაიონებში, მალაია გრუზინსკაიას ქუჩასა და ტვერსკაია ზასტავას მოედანს შორის. წარმოადგენს პრესნენსკის ვალის გაგრძლებას მალაია გრუზინსკაიას ქუჩიდან. 1922 წლამდე ინოდებოდა როგორც ქართული კამერ-კოლეჟსკი ვალი.

Монумент «Дружба навеки», посвященный русско-грузинской дружбе, был торжественно открыт в 1983 году на Тишинской площади – месте, где вплоть до XIX века располагалась Грузинская слобода. Автор – художник-монументалист, живописец, скульптор Зураб Церетели. Архитекторы Андрей Вознесенский и Юрий Коновалов.

Не смоете губкой,
Не срезать резинкой
С небес эти буквицы
Русско-грузинские.
Такого ни в Цюрихе,
Ни в Семиречье
Прокрашенный суриком
Памятник Речи.

Андрей Вознесенский

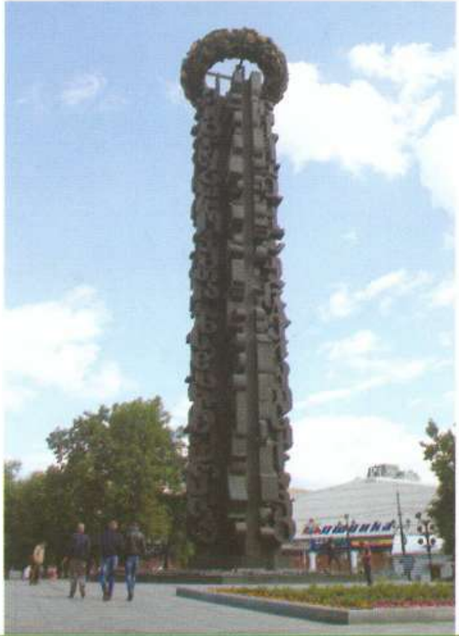

"Дружба навеки"

რუსეთ-საქართველოს მეგობრობისადმი მიძღვნილი მონუმენტი „საუკუნო მეგობრობა“ საზეიმოდ გაიხსნა 1983 წელს ტიშინსკაიას მოედანზე, სადაც XIX საუკუნემდე მდებარეობდა ქართული სლობოდა. ავტორი – მხატვარი, მონუმენტალისტი, ფერმწერი და მოქანდაკე ზურაბ წერეთელი. არქიტექტორები – ანდრეი ვოზნესენსკი და იური კონოვალოვი.

Праздник «Тбилисоба-2017» в Москве.

"Грузинская Москва"

Москва. Танцуют юные грузины

დღესასწაული „თბილისობა-2017“
მოსკოვში.

Врач-кардиохирург, организатор медицинской науки, академик Российской Академии наук, член Президиума Российской Академии медицинских наук, директор Национального медицинского исследовательского центра сердечно-сосудистой хирургии имени А.Н. Бакулева, лауреат Ленинской и Государственной премий СССР, Государственных премий РФ, заслуженный деятель науки РФ Лео Бокерия.

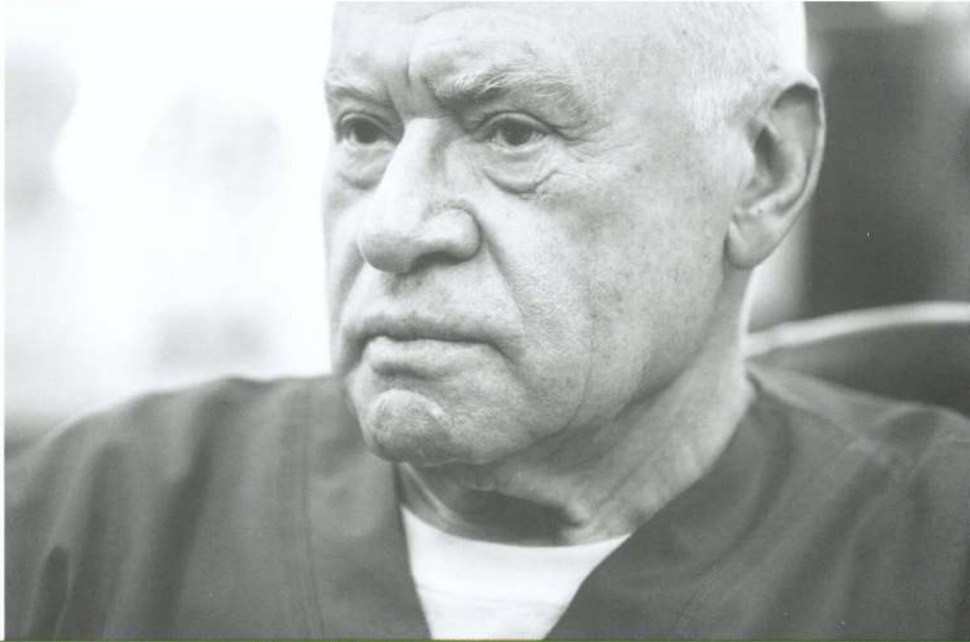

Лео Бокерия

ექიმი-კარდიოქირურგი, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, რუსეთის მედიცინის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდიუმის წევრი, ა.ნ. ბაკულევის სახელობის გულ-სისხლძარღვთა ქირურგიის ეროვნული სამედიცინო კვლევითი ცენტრის დირექტორი, ლენინის და საბჭოთა კავშირის სახელმწიფო პრემიათა ლაურეატი, რუსეთის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, რუსეთის ფედერაციის მეცნიერებათა დამსახურებული მოღვაწე ლეო ბოკერია.

В мастерской президента
Российской Академии художеств,
Народного художника СССР, Героя
Социалистического Труда, лауреата
Ленинской и двух Государственных
премий СССР, Государственной премии
России, автора более 5000 произведений
живописи, графики, скульптуры
и монументально-декоративного
искусства Зураба Церетели.

რუსეთის ხელოვნებათა აკადემიის პრეზიდენტის, სსრკ სახალხო მხატვრის, სოციალისტური შრომის გმირის, ლენინის და სახელმწიფო პრემიის ორგზის ლაურეატის, 5000-ზე მეტი ფერწერული, გრაფიკული, მონუმენტურ-დეკორატიული და სკულპტურული ნამუშევრის ავტორის, მხატვრის, მონუმენტალისტის, ფერწერის და მოქანდაკის ზურაბ წერეთლის სახელოსნო მოსკოვში.

Кинорежиссер, актер, сценарист и писатель, народный артист СССР, лауреат Государственной премии СССР, Государственной премии РСФСР имени братьев Васильевых и Государственной премии России, кавалер грузинского Ордена Чести, почетный гражданин Тбилиси Георгий Данелия.

Георгий Данелия

კინორეჟისორი, მსახიობი, სცენარისტი და მწერალი, საბჭოთა კავშირის სახალხო არტისტი და სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, რუსეთის სახელმწიფო პრემიისა და ძმები ვასილიევების სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი, საქართველოს ღირსების ორდენის კავალერი, თბილისის საპატიო მოქალაქე გიორგი დანელია.

Встреча представителей грузинской диаспоры в Москве.

ქართული დიასპორის
წარმომადგენელთა შეხვედრა მოსკოვში.

Крест Святой Нино и другие работы Зураба Церетели, представленные в Галерее искусств Зураба Церетели Музейно-выставочного комплекса Российской Академии художеств на Пречистенке.

"Грузинская Москва"

Галерея искусств. Работы Зураба Церетели

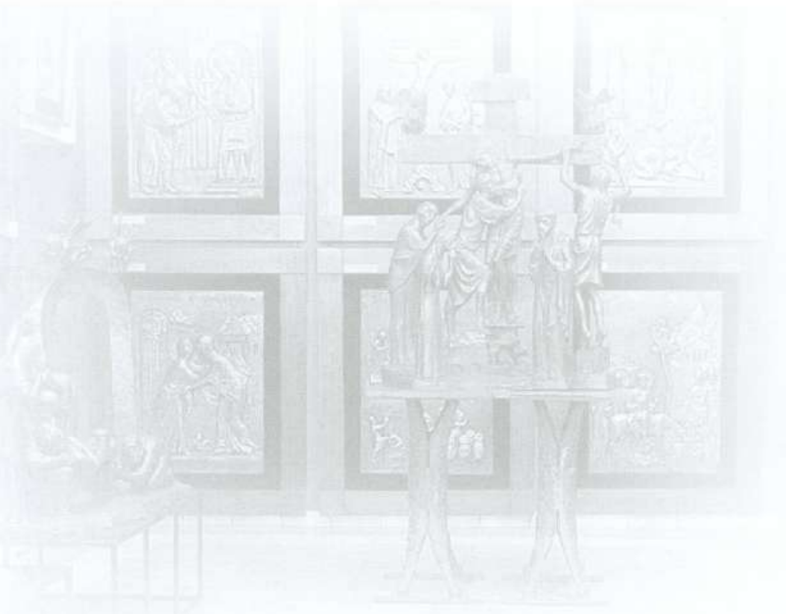

წმინდა ნინოს ჯვარი და ზურაბ წერეთლის
სხვა ნამუშევრები წარმოდგენილია
რუსეთის ხელოვნებათა აკადემიის
სამუზეუმო-საგამოფენო კომპლექსის
ზურაბ წერეთლის ხელოვნების გალერეაში
პრეჩისტენკაიას ქუჩაზე.

Грузинская и российская эстрадная певица (контральто), пианистка, композитор, актриса, Народная артистка Грузинской ССР и Российской Федерации Тамара Гвердцители.

საქართველოს და რუსეთის სახალხო არტისტი, საქართველოს და რუსეთის საესტრადო მომღერალი (კონტრალტო), პიანისტი, კომპოზიტორი, მსახიობი თამარ გვერდწითელი.

Один из первых и самых посещаемых грузинских ресторанов Москвы «Генацвале» – на Старом Арбате. С 1990-х годов предлагает блюда грузинской и европейской кухни, пользуется большой популярностью у москвичей и туристов. Оформление его залов и винного погреба воссоздает колорит старого Тбилиси

Старый Арбат. Ресторан "Генацвале"

მოსკოვში ერთერთი პირველი და ყველაზე ცნობადი ქართული რესტორანი „გენაცვალე“ ძველ არბატზე, რომელიც 1990 წლიდან ქართულ კერძებთან ერთად, სტუმრებს სთავაზობს კერძებს ევროპული სამზრეულოდანაც. მოსკოვის მაცხოვრებლებსა და ტურისტებში დიდი პოპოულარობით სარგებლობს. რესტორნის დარბაზებისა და ღვინის მარანის გაფორმება ქმნის ძველი თბილისის კოლორიტულ განწყობას.